

Ten dienste van de waakzaamheid

Waakzaamheid is één van de essentiële voorwaarden bij het vergaren van informatie ten dienste van een wetenschappelijk verantwoorde beroepsuitoefening. Maar wat houdt die waakzaamheid precies in?

Een vergelijking met het vertrouwde proces van medische diagnostiek kan wellicht verhelderend werken. Zo zijn begrippen als sensitiviteit en specificiteit van methoden, voorspellende waarden van bevindingen, en fout-negatieve en -positieve uitkomsten ook van toepassing bij een zoektocht door de massale hoeveelheid medische informatie. Net als bij diagnostiek zal men – zowel in het kader van een systematische zoekactie als bij een meer intuïtieve of opportunistische benadering – bij elke stap proberen de

relevantie en zeggingskracht van een bevinding te koppelen aan hetgeen reeds bekend is.

Effectiviteit en doelmatigheid van een zoekactie vormen de uiteindelijke toetssteen, maar net als bij diagnostiek krijgen we bij het vergaren van informatie te maken met enkele randverschijnselen. Zo heeft het plichtmatig bladeren door een vaktijdschrift zijn pendant in het rituele karakter van menige bloeddrukmeting of auscultatie. En de vermakelijkheidswaarde van een boeiende lezing of een sappig gebrachte casus is als zout in de wetenschappelijke pap goed vergelijkbaar met de ontspannen ontmoeting met een bekende patiënt. Artikelen waarop men onbedoeld stuit bij een zoektocht door de literatuur, blijken later

Externe adviseurs 1996-1997

Appelman dr. C.L.M., Utrecht	Meijer drs. J.S., Amsterdam
Assendelft drs. W.J.J., Amsterdam	Melker prof.dr. R.A. de, Utrecht
Baggen drs. J.L., Ransdaal	Metsemakers dr. J.F.M., Geulle
Balen dr. F.A.M. van, Leusden	Meulenberg F.A.E.M., Utrecht
Batenburg mw.dr. V., Utrecht	Meyboom-de Jong mw.prof.dr. B., Groningen
Beukema-Siebenga mw.dr. H.J., Groningen	Nijland dr. A., Hardenberg
Binsbergen dr. J.J. van, Brielle	Nijpels dr. G.A.A.M. Zwaagdijk
Blankenstein mw.drs. A.H., Amsterdam	Overbeke dr. A.J.P.M. Amsterdam
Bock mw.dr. G.H. de, Leiden	Pieter dr. H.M., Breukelen
Bohnen dr. A.M., Rotterdam	Pollemans mw.dr. M.C. Tilburg
Bosch dr. W.J.H.M. van den, Lent	Ree prof.dr. J.W. van, Maastricht
Bottema dr. B.J.A.M., Nijmegen	Ree C.M. van der, Dronten
Braak mw.drs. E.M. ter, Groningen	Reenders dr. K., Hoogeveen
Casparie prof.dr. A.F., Rotterdam	Reijneveld dr. S.A., Leiden
Cools prof.dr. H.J.M., Leiden	Runia dr. E.H., Rotterdam
Cornel dr. M., Nederweert	Rutten dr. G.E.H.M., Beuningen
Crebolder prof.dr. H.F.J.M., Maastricht	Sampers drs. G.M.H.A., Roermond
Cromme dr. P.V.M., Twello	Schaik drs. V.H.M. van, Amersfoort
Dijkers dr. F.W., Maasdam	Schayck dr. ir C.P. van, Nijmegen
Essen dr. G.A. van, Amersfoort	Schellevis dr. F.G., Driebergen
Evenhuis mw.dr. H.M., Zwammerdam	Scheltens dr. Ph., Amsterdam
Everdingen dr. J.J.E. van, Overveen	Schoonheim drs. P.L., Amsterdam
Fleuren mw.dr. M.A.H., Amsterdam	Springer prof.dr. M.P., Leiden
Folgering prof.dr. H.Th.M., Groesbeek	Stalman dr. W.A.B., Rhenen
Geelen dr. J.M. van, Oss	Sunaert mw.drs. P. Gent België
Geldrop drs. W.J. van, Helmond	Tiemens mw.drs. B.G., Groningen
Goudswaard drs. A.N., Houten	Treffers prof.dr. P.E., Amsterdam
Govaert dr. Th.M.E., Stein	Veen drs. W.A. van, Rijswijk
Grundmeijer dr. H.G.A.M., Diemen	Verhaak dr. P.F.M., Utrecht
Haan prof.dr. J. de, Wolvega	Verheggen drs. W.J.E., Tilburg
Hamerlynck dr. J.V.Th.H., Amsterdam	Verhey prof.dr. Th.J.M., Utrecht
Harms dr. L., Eindhoven	Waal mw.drs. M.W.M. de, Leiden
Hensbergen dr. W. van, Amsterdam	Walma dr. E.P., Schoonhoven
Hoogen dr. J.M.M. van den, Asten	Weert dr. H.C.P.M. van, Diemen
Horst dr. F.G.E.H. van der, Maastricht	Werf dr. G.Th. van der, Groningen
Joost prof.dr. Th. van, Rotterdam	Wigersma prof.dr. L., Amsterdam
Kleijn mw.dr. E.M.H.A., Malden	Wijk drs. M.A.M. van, Delft
Kunst drs. J.A., Rotterdam	Wijkkel dr. D., Amsterdam
Laan drs. J.R. van der, Utrecht	Wind mw.dr. A.W., Alkmaar
Lagro drs. H.A.H.M., Nijmegen	Winkens dr. R.A.G., Maastricht
Leenen prof.dr. H.J.J., Amsterdam	Wit dr. N.J. de, Rhenen
Levi dr. M., Amsterdam	Wouden dr. J.C. van der, Rotterdam
Lidth de Jeude dr. C.P. van, Huizen	Zaat dr. J.O.M., Purmerend
Maeseneer prof.dr. J. de, Gent, België	

vaak geen 'storende' ruis, net zomin als dat het geval is bij veel details die patiënten ons vertellen. En dan zijn er nog de persoonlijke voorkeuren: de een hanteert liefst de stap-voor-stapmethode, de ander start direct met een breed sleepnet – niet alleen in de spreekkamer, maar ook in de studeerkamer.

Al deze folklore mag onze waakzaamheid echter niet doen verslappen. Brengen de ondernomen zoekacties ons bij het doel? Hoe verhoudt de opbrengst zich tot de inspanningen en kosten? En zijn ze 'waar', al die bevindingen?

Het gesproken woord is via de anamnese een van de pijlers waarop de diagnostiek van de huisarts rust. Hetzelfde gesproken woord blijkt van groot belang bij de informatievoorziening: collega's en presentaties zijn een populaire bron van informatie. Maar uiteindelijk willen we voorlopige conclusies op basis van het gesproken woord verifiëren via aanvullende diagnostiek, respectievelijk kennisgeving van de literatuur. Vertrouwen we daarbij als vanouds op bezinkingsbuis en urinesediment, respectievelijk kwaliteitstijdschrift en leerboek? Of vallen we voor de decimale, fraaie plaatjes en flitsende schakelingen van de moderne apparatuur? Onvermijdelijk stuiten we op hier op een bekend spreekwoord over oude en nieuwe schoenen. Toegespitst op dit tijdschrift rijst daarbij de vraag: voldoet Huisarts en Wetenschap nog als informatie- en documentatiemedium voor huisartsen en wetenschappers?

Huisarts en Wetenschap staat voor een breed georiënteerd huisartsgeneeskundig tijdschrift met een wetenschappelijke invalshoek, ook bij primair praktijkrelevante bijdragen. De redactiecommissie kiest er bewust voor Huisarts en Wetenschap Nederlandstalig te houden, en streeft ernaar de overvloed aan potentieel relevante informatie te selecteren en kanaliseren door middel van diverse procedures – selectie, beoordeling en bewerking – die daarvoor in de loop der jaren zijn ontwikkeld.

Hebben onze lezers echter nog een boodschap aan deze nobele bedoelingen? Wellicht zal hun voorkeur binnenkort meer uitgaan naar de onmiskenbare voordelen die elektronische media ons bieden. Wat de documentatie betreft, worden die al benut in de vorm van de Elektronische Index en de Geïnformeerde Huisarts. Bovendien wordt onderzocht of het aangeboden pakket kan worden uitgebreid met NHG-standaarden en samenvattingen van artikelen.

Wat de elektronische media huisartsen gaan bieden op het gebied van informatie en (intercollegiale) communica-

tie is nog niet duidelijk, maar mogelijk zal men de onvermijdelijk vertraging die optreedt bij een papieren intermediair, in toenemende mate ervaren als een obstakel. De redactiecommissie blijft deze ontwikkelingen waakzaam volgen, in de verwachting dat de diverse oude en nieuwe informatiebronnen per saldo complementair zullen blijken; het lijkt immers vooralsnog onwaarschijnlijk dat CD-ROM en Internet tijdschriften en boeken geheel zullen verdringen. Het komt erop aan de mogelijkheden van elk medium optimaal te benutten en op elkaar af te stemmen. Voor de gebruikers betekent dat het leren hanteren van nieuwe zoekstrategieën.

Huisarts en Wetenschap is geen panacee, net zo min als de anamnese dat kan zijn; het heeft meer weg van goed ingelopen maar nog lang niet versleten schoenen. Die gooi je niet weg, zeker niet zolang je niet weet hoe de nieuwe passen. Wél moeten ze regelmatig onderhouden worden. Met de introductie van een nieuw omslag is het uiterlijk dan ook weer wat opgepoetst, maar de inhoud blijft als vanouds.

De samenstelling van de redactiecommissie heeft inmiddels enkele wijzigingen ondergaan.

Jean Muris heeft de commissie op reglementaire gronden vaarwel gezegd. Hij was waakzaam, zoals een goed redacteur betaamt, en tevens bedachtzaam en dat kwam de rust in de commissie ten goede. Beide kwaliteiten heeft hij met succes ingezet bij de begeleiding van menig auteur, waardoor met recht kan worden gesteld dat de redactionele bemoeienis heeft geleid tot een toegevoegde waarde.

Marjolein Berger, huisarts-epidemioloog te Rotterdam, en Peter Lucassen, huisarts te Bakel en lid van de Commissie Wetenschappelijk Onderzoek van het NHG, zijn getreden tot de redactiecommissie. We mogen ons gelukkig prijzen dat zij hun deskundigheid willen inzetten ten dienste van de redactionele waakzaamheid.

Die waakzaamheid is als voorheen ondersteund door de adviezen van externe deskundigen. De op de vorige pagina vermelde adviseurs hebben zich in 1996 en 1997 de moeite getroost om op korte termijn een weloverwogen beoordeling van één of meer manuscript te geven. De redactiecommissie wil hen hartelijk danken voor hun inspanningen.

Frans J. Meijman